

Знаходимо таксономічний показник коефіцієнта розвитку d за кожним роком.

$$d(2008) = \frac{1,58}{2,538} = 0,62; d(2009) = \frac{2,47}{2,538} = 0,97; d(2010) = \frac{1,298}{2,538} = 0,51;$$

$$d(2011) = \frac{1,758}{2,538} = 0,69; d(2012) = \frac{1,673}{2,538} = 0,66$$

Знаходимо таксономічний показник K_i .

$$K_i(2008) = 1 - 0,62 = 0,38; K_i(2009) = 1 - 0,97 = 0,03; K_i(2010) = 1 - 0,51 = 0,49;$$

$$K_i(2011) = 1 - 0,69 = 0,31; K_i(2012) = 1 - 0,66 = 0,34$$

Будуємо графік динаміки коефіцієнта таксономії (рис.).

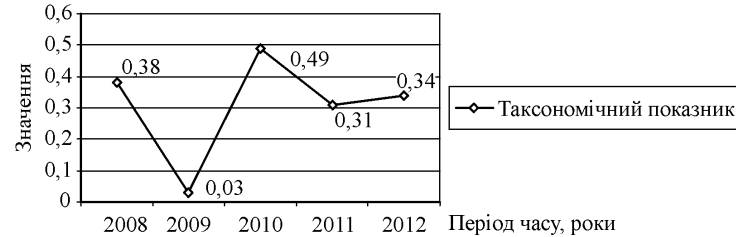

Рис. Динаміка таксономічного показника розвитку підприємства

Визначаємо місце у рейтингу. Ми знаємо, що чим ближче значення наближається до одиниці, тим кращий розвиток підприємства і ймовірність настання кризового стану мінімальна.

Табл. 6. Рейтингове значення таксономічного показника розвитку підприємства

Роки	Таксономічний показник розвитку	Місце у рейтингу
2008	0,38	2
2009	0,03	5
2010	0,49	1
2011	0,31	4
2012	0,34	3

Джерело: розроблено авторами

Отже, ми бачимо, що підприємство найбільш ефективно і результативно працювало в 2010 р., оскільки таксономічний показник розвитку є найвищим. Також бачимо, що і 2012 р. є на третьому місці, що також є позитивним.

Висновки. З наведеного можна зробити такі висновки. Розглянувши механізм проведення економічної діагностики кризового стану підприємства, ми побачили, що діагностику можна здійснювати як за допомогою відомих моделей ймовірності банкрутства, так і проведення таксономічного дослідження, обравши самостійно групу економічних показників.

Література

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : учебн. пособ. / И.А. Бланк. – К. : Вид-во "Ника-Центр", 1999. – 528 с.

2. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. / В.О. Василенко. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 351 с.

3. Гайворонська Ю.С. Методичні основи функціонування механізму антикризового управління підприємством : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / Ю.С. Гайворонська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – 19 с.

4. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посібн. / Т.А. Городня, І.П. Мойсєєнко. – Львів : Вид-во "Магнолія", 2008. – 281 с.

5. Пономаренко В.С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : навч. посібн. / В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 323 с.

Городня Т.А., Пиддубчишин О.М. Механізм проведення діагностики кризового стану підприємства

Проведен анализ исследований экономической диагностики кризисного состояния предприятия; исследованы определения понятий кризисного состояния; проведено исследование подходов диагностики кризисного состояния; рассмотрен механизм проведения диагностики кризисного состояния предприятия с использованием известных моделей; осуществлено таксономическое исследование развития предприятия.

Ключевые слова: диагностика, методы, механизм, предприятие, кризисное состояние, банкротство, таксономическое исследование.

Gorodnia T.A., Pidubchishin O.M. The mechanism of the diagnosis of a crisis state of the enterprise

The analysis of researches of economic diagnosis of the crisis condition; examined the definitions of a crisis condition; a study of the approaches of diagnostics of a crisis condition; the mechanism of the diagnosis of a crisis state of the enterprise using the well-known models; carried out the taxonomic study of the development of the enterprise.

Keywords: diagnostics, methods, mechanism, enterprise, a state of crisis, the bankruptcy of, taxonomic research.

УДК 338.242

Доц. Т.А. Городня, канд. екон. наук;
магістрант М.Р. Савів – Львівська КА

ДІАГНОСТИКА КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз досліджень діагностики капіталу підприємства; досліджено визначення понять капіталу; проведено дослідження щодо підходів діагностики капіталу; показано алгоритм діагностики капіталу на прикладі умовного підприємства; здійснена діагностика капіталу підприємства; досліджено показники структури основного капіталу, показники використання основного капіталу, показники використання оборотного та поточного капіталу та показники ефективності використання капіталу; досліджено вплив величини капіталу на показники фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: діагностика, методи, підприємство, капітал, аналіз, структура, кошти, рентабельність.

Постановка проблеми. Діяльність підприємства в умовах ринкової економіки будь-якої власності і галузевої спрямованості безпосередньо залежить від капіталу та його структури. Сучасне економічне становище потребує від підприємств ефективного управління, уважного контролю, своєчасного коригування та ефективною діагностики капіталу підприємства, оскільки оптимальна структура капіталу дає змогу отримувати максимальний прибуток, рентабельність, фінансову стійкість та високі показники ліквідності та платоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналізу та діагностики капіталу широко висвітлено в економічній літературі та представлено різ-

ними поглядами провідних вчених-економістів: І.О. Бланка, В.В. Ковальова, С.С. Стоянової, Т.В. Теплової та ін. Так, І.Т. Балабанов визначає, що: "Капітал – це частина фінансових ресурсів. Капітал – це гроші, пущені в обіг, і доходи, що вони приносять від цього обігу" [1].

Русак Н.А. і В.А. Русак зазначають, що капітал "...це кошти, вкладені в суб'єкт господарювання для початку або продовження господарської діяльності з метою одержання прибутку (доходу)" [5]. Селєзньов В.В. дає таке визначення капіталу: "Фінансові ресурси, що використовуються на розвиток виробничого процесу (купівля сировини, товарів та інших предметів праці, робочої сили, інших елементів виробництва), є капітал у його грошовій формі" [6].

Моїсєєв С.В. і В.І. Терьохін вважають, що капітал – це фінансові кошти підприємства, відбиті в пасиві його бухгалтерського балансу. При цьому капітал підрозділяється на власний, тобто сформований за рахунок власних джерел фінансових ресурсів, і позиковий, формування якого здійснюється за рахунок позикових фінансових джерел. Белоліпецький В.Г. визначає капітал як частину фінансових ресурсів, задіяних в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обігу. У цьому розумінні капітал виступає як перетворена форма фінансових ресурсів [2].

Таким чином, підходи щодо розуміння капіталу, що існують в економічній літературі залежать від тих позицій учених, з яких вони розглядають цю об'єктивну економічну категорію.

Постановка завдання. На основі викладеного можна показати алгоритм діагностики капіталу на прикладі умовного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взагалі, капітал – це економічна категорія, відома задовго до його зародження, отримала новий зміст в умовах переходу країни до ринкових відносин. Капітал, що є головною економічною базою створення та розвитку підприємства, у процесі свого функціонування забезпечує інтереси держави, власників та персоналу [3].

У закордонній фінансово-економічній літературі розуміння, що капітал підприємства є сукупністю фінансових коштів склалося досить давно і використовується не тільки в теорії, а й у практичній діяльності фірм. Зокрема, таке розуміння капіталу можна знайти в роботах С. Фішера, Р. Дорнбуша, Р. Шмалензі, Б. Мінца, М. Шварца, Дж. Робінсона й інших. Наприклад, С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі у своїй капітальній роботі "Економіка" розглядають капітал як фінансовані кошти, що їх вкладають власники підприємства, акціонери в розвиток суб'єкта господарювання. При цьому автори розрізняють власний і позиковий та основний і оборотний капітал як складові сукупного капіталу підприємства.

Діагностика капіталу підприємства – це процес дослідження основних результативних показників ефективності його функціонування на підприємстві з метою виявлення резервів подальшого підвищення цієї ефективності [4]. Для цього проводять діагностику фінансових коефіцієнтів, яка базується на розрахунку співвідношення різних абсолютних показників фінансової діяльності підприємства між собою. У процесі використання цієї системи діагностики визна-

чають різноманітні відносні показники, які характеризують результативність використання капіталу підприємства загалом та окремих його елементів. У системі дослідження ефективності використання капіталу найбільше поширені такі групи аналітичних фінансових коефіцієнтів оцінювання: рентабельності капіталу, капіталовіддачі, оборотності капіталу, фінансової стійкості підприємства, загрози його банкрутства, ліквідності та платоспроможності. Проведемо алгоритм діагностики капіталу на прикладі умовного підприємства. Так, спочатку розраховуємо показники структури основного капіталу.

Табл. 1. Показники структури основного капіталу підприємства

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна 2012 до 2011	Зміна 2012 до 2010
Коефіцієнт надходження основного капіталу	0,108	0,141	0,231	163,8	2,1 р
Співвідношення непродуктивної і продуктивної частин капіталу	3,79	3,55	3,27	92,1	86,3
Частка продуктивного капіталу в його загальній сумі	0,208	0,219	0,234	106,8	112,5
Частка непродуктивного капіталу в його загальній сумі	0,79	0,78	0,76	97,4	96,2

Джерело: розробили автори

Отже, як бачимо з розрахунків, у 2012 р. надходження основного капіталу зросло порівняно з 2010 р. в 2,1 рази і порівняно з 2011 р. – на 63,8 %. Аналогічна ситуація стосується і частки продуктивного капіталу в його загальній сумі, що в 2012 р. зросла порівняно з 2010 р. на 12,5 % і порівняно з 2011 р. – на 6,8 %. Протилежна ситуація спостерігається з іншими показниками – співвідношення непродуктивної і продуктивної частин капіталу, що зменшилася в 2012 р. на 13,7 % порівняно з 2010 р. і на 7,9 % порівняно з 2011 р.

Далі покажемо показники використання основного капіталу.

Табл. 2. Показники використання основного капіталу підприємства

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна 2012 до 2011	Зміна 2012 до 2010
Капіталовіддача основного капіталу	2,49	2,6	2,91	111,9	116,8
Капіталовіддача основного продуктивного капіталу	11,9	11,8	12,4	105	104,2
Капіталовіддача основного непродуктивного капіталу	3,15	3,34	3,8	113,7	120,6
Капіталовіддача власного капіталу	2,8	3,02	3,48	115,2	124,3
Коефіцієнт амортизації	0,45	0,43	0,42	97,7	93,3
Коефіцієнт придатності	0,54	0,56	0,6	107,1	111,2

Джерело: розробили автори

Отже, як бачимо з розрахунків, у 2012 р. капіталовіддача основного капіталу зросла порівняно з 2010 р. на 16,8 % і порівняно з 2011 р. – на 11,9 %, капіталовіддача власного капіталу також зросла в 2012 р. порівняно з 2010 р. на 24,3 % і порівняно з 2011 р. – на 15,2 %. Також коефіцієнт придатності основного капіталу в 2012 р. зріс. Зменшився лише коефіцієнт амортизації, який в 2012 р. становив 0,42, що на 6,7 % нижче за 2010 р. і на 2,3 % нижче за 2011 р.

Далі покажемо показники використання оборотного капіталу.

Табл. 3. Показники використання оборотного капіталу підприємства

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна 2012 до 2011	Зміна 2012 до 2010
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	11,9	11,8	12,4	105	104,2
Оборотність оборотного капіталу в днях	30,2	30,5	29,0	95,0	96,0
Коефіцієнт завантаження оборотного капіталу	0,084	0,084	0,08	95,2	95,2

Джерело: розроблено авторами

Отже, як бачимо з розрахунків, у 2012 р. зросла лише величина оборотності оборотного капіталу на 4,2 % порівняно з 2010 р. і на 5 % порівняно з 2011 р. Разом з тим спостерігається зменшення тривалості обігу в 2012 р. на 4 % порівняно з 2010 р. і на 5 % порівняно з 2011 р., а також коефіцієнта завантаження оборотного капіталу на 4,8 % порівняно з 2010 р. і 2011 р. Також розраховуємо показники використання поточного капіталу підприємства.

Табл. 4. Показники використання поточного капіталу підприємства

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна 2012 до 2011	Зміна 2012 до 2010
Величина поточного капіталу	223	163	133	81,6	59,6
Коефіцієнт адекватності капіталу	0,056	0,04	0,032	80,0	57,1
Рентабельність чистих активів	0,35	0,37	0,53	143,2	151,4
Співвідношення статутного капіталу і поточного капіталу	11,1	15,6	18,5	118,6	116,6
Співвідношення суми статутного і резервного капіталу, і поточного капіталу	11,2	15,6	18,6	119,2	166,0
Частка чистих активів у власних джерелах капіталу	0,24	0,16	0,11	68,7	45,8

Джерело: розробили автори

Отже, як бачимо з розрахунків, в 2012 р. зменшилася величина поточного капіталу порівняно з 2010 р. на 40,4 % і порівняно з 2011 р. – на 18,4 %. Це призвело до зменшення коефіцієнта адекватності капіталу в 2012 р. порівняно з 2010 р. на 42,9 % і порівняно з 2011 р. на 20 %. Зменшилася також частка чистих активів у власних джерелах капіталу в 2012 р. порівняно з 2010 р. на 54,2 % і порівняно з 2011 р. – на 31,3 %. Але, разом з тим, зросла рентабельність чистих активів у 2012 р. Також розраховуємо показники ефективності використання капіталу.

Табл. 5. Показники ефективності використання капіталу підприємства

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Зміна 2012 до 2011	Зміна 2012 до 2010
Коефіцієнт загальної рентабельності капіталу	0,017	0,013	0,014	107,7	82,3
Капіталовіддача	2,49	2,6	2,91	111,9	116,8
Коефіцієнт реінвестування капіталу	0,0011	0,0012	0,0011	91,6	100
Капіталоємність продукції	0,25	0,22	0,15	68,2	60
Накопичений за період капітал	88	139	160	115,1	181,8

Джерело: розробили автори

Отже, як бачимо з розрахунків, у 2012 р. зменшилася лише величина капіталомісткості продукції проти 2010 року на 40 % і проти 2011 року на 31,8 %. На однаковому рівні залишилася величина коефіцієнта реінвестування капіталу.

Разом з тим, у 2012 р. зменшилася величина коефіцієнта загальної рентабельності капіталу порівняно з 2010 р. на 17,7 %, який зріс порівняно з 2011 р. на 7,7 %. У 2012 р. спостерігається зростання капіталовіддачі порівняно з 2010 р. на 16,8 % і порівняно з 2011 р. – на 11,9 %, а також накопиченого капіталу на 81,8 % порівняно з 2010 р. і на 15,1 % порівняно з 2011 р. Як результат, покажемо вплив величини капіталу на показники фінансової стійкості підприємства.

Табл. 6. Вплив величини капіталу на показники фінансової стійкості підприємства

Найменування коефіцієнта	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Установлений критерій	Вплив капіталу
Мультиплікатор капіталу	0,13	0,16	0,2		позитивний
Коефіцієнт автономії	0,88	0,86	0,83	> 0,5	позитивний
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,88	0,86	0,85		негативний
Коефіцієнт забезпеченості поточних активів власними джерелами капіталу	0,21	0,22	0,23	> 0,1	позитивний
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,23	0,25	0,28		позитивний
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,46	0,44	0,41	< 0,25	позитивний
Коефіцієнт реальної вартості активів	0,05	0,03	0,026	> 0,5	негативний

Джерело: розробили автори

Як бачимо з табл. 5, підприємство є фінансово стійким, оскільки практично всі коефіцієнти знаходяться в допустимих межах і вплив капіталу є в більшості позитивним. Як свідчить проведений аналіз на підприємстві, спостерігається позитивна тенденція до покращення фінансових показників завдяки ефективним управлінням капіталом.

Таким чином, провівши діагностику капіталу підприємства за 2010-2012 рр. ми дослідили стан і склад основного, оборотного капіталу, власного та залученого і визначили, що спостерігається тенденція до поступового зменшення величини основного капіталу, але зростання власного та позичкового на перспективу.

Висновки. З наведеного вище можна зробити такі висновки. Розглянувши механізм проведення діагностики капіталу підприємства, ми побачили, що саму діагностику можна здійснювати за допомогою показників основного, оборотного та поточного капіталу, а також на цій основі визначити вплив величини капіталу на показники фінансової стійкості підприємства.

Література

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? : учебн. пособ. / И.Т. Балабанов. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2002. – 384 с.
2. Белоліпецький В.Г. Финансы фирмы : учебн. пособ. / В.Г. Белоліпецький. – М. : Изд-во "Инфра-М", 1998. – 296 с.
3. Бережной О.А. Информационно-аналитичне забезпечення прийняття ефективності управлінських рішень / О.А. Бережной // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 26-30.
4. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посібн. / Т.А. Городня, І.П. Мойсенко. – Львів : Вид-во "Магнолія", 2008. – 281 с.
5. Русак Н.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования : учебн. пособ. / Н.А. Русак, В.А. Русак. – М. : Изд-во "Перспектива", 2005. – 688 с.
6. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины : учебн. пособ. / В.В. Селезнев. – К. : Вид-во А.С.К., 1999. – 544 с.

Городня Т.А., Савів М.Р. Диагностика капитала предприятия

Проведен анализ исследований диагностики капитала предприятия; исследованы определения понятий капитала; проведено исследование подходов диагностики капитала; показан алгоритм диагностики капитала на примере условного предприятия; осуществлена диагностика капитала предприятия; исследованы показатели структуры основного капитала, показатели использования основного капитала, показатели использования оборотного и текущего капитала и показатели эффективности использования капитала; исследовано влияние величины капитала на показатели финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: диагностика, методы, предприятие, капитал, анализ, структура, средства, рентабельность.

Gorodnya T.A., Saviv M.R. Diagnostics of the company's capital

The research diagnostics of the company's capital is analyzed. The definitions of the capital is examined. The diagnostics approaches of the capital are explored. The diagnostic algorithm is shown by the example of the conditional capital of the company. Diagnostics of the company's capital is realized. The indicators of the capital's structure and the effect of capital on the financial stability of the company are investigated.

Keywords: diagnostics, methods, venture capital, analysis, structure, resources, profitability.

УДК 336.713

Доц. А.М. Гришук, канд. екон. наук;
магістрант А.Р. Шарко – Львівський НУ ім. Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Наведено підходи щодо визначення поняття "банківські інвестиції". Досліджено роль банківських установ у фінансовій системі країни. Розглянуто основні аспекти та форми банківського інвестування. Розкрито типи інвестиційної політики банків під час здійснення фінансової діяльності. Подано етапи управління інвестиціями на рівні банку. Визначено пріоритетні напрями управління банківською інвестиційною діяльністю.

Ключові слова: банківські інвестиції, інвестиційна діяльність банків, управління банківськими інвестиціями, аспекти інвестиційної діяльності банків, інвестиційна політика.

Постановка проблеми. Банківська система є основою сучасної економіки. Успішна діяльність будь-якого банку великою мірою визначається колом операцій і послуг, які він пропонує своїм клієнтам. Інвестування є відносно окремою та самостійною сферою банківської діяльності. Банки як учасники інвестиційного процесу повинні забезпечувати ефективне управління значними фінансовими ресурсами як у власних інтересах, так і в інтересах інших суб'єктів національної економіки. Тому є необхідним висвітлити основи їх діяльності у сфері інвестицій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Банківська інвестиційна діяльність є мало вивченою, хоча значний внесок у розвиток теорії зробили Б.Л. Луців, О.Д. Вовчак, С.К. Реверчук, А.М. Мороз, І.Ф. Комарницький, Т.В. Майорова, А.В. Череп, О.Ф. Андросова, А.Е. Мельников, О.М. Петрук та ін.

Мета роботи полягає в теоретичному дослідженні інвестиційної діяльності банків.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання ін-

вестицій. Акумуляуючи приватний, державний чи іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій і менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів і послуг. Крім того, інвестиції, зазвичай, сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дають змогу вирішувати соціальні проблеми трансформаційного періоду [5].

Інвестиції є необхідною умовою розвитку ринкової економіки. Саме інвестиції створюють виробничий потенціал на базі найновіших досягнень науки і техніки, визначають конкурентні позиції суб'єктів господарювання країн на внутрішньому та зовнішньому ринках. Найбільшими інвесторами є комерційні банки. Варто зазначити, що "банківські інвестиції" є похідною категорією від "інвестицій" та втілюють у собі істотні риси інвестицій взагалі, проте мають специфічні видові форми свого прояву [10].

Нині немає єдиного підходу до визначення поняття "банківські інвестиції". Прихильники вузького підходу дотримуються думки, що банківські інвестиції пов'язані лише з операціями з цінними паперами. Так, наприклад, А.В. Череп та О.Ф. Андросова подають таке визначення банківських інвестицій – це вкладання коштів у цінні папери з терміном погашення понад один рік, що мають за мету прибутку [11].

Інші ж автори вважають за доцільне широке тлумачення терміна "банківські інвестиції". Під банківськими інвестиціями традиційно розуміють всі напрямки розміщення ресурсів комерційного банку, а також операції з розміщення грошових коштів на певний термін з метою набуття доходу. У першому випадку до інвестицій відносять весь комплекс активних операцій комерційного банку, у другому – тільки його термінову складову [1].

Під банківськими інвестиціями передусім розуміють інвестиції, які здійснюються комерційними банками як суб'єктами інвестиційної діяльності [7].

Якщо розуміти інвестиції як вкладення капіталу з метою подальшого його примноження, то з погляду банку приріст капіталу повинен бути достатнім для того, щоб компенсувати комерційному банку відмову від використання наявних фінансових ресурсів для вкладення в інші альтернативні інструменти на фінансовому ринку, винагородити його за ризик і відшкодувати втрати від інфляції в майбутньому інвестиційному періоді [1].

Банківські інвестиції опосередковують процес використання тимчасово вільних грошових капіталів у вигляді фінансування (кредитування) капіталовкладень або іншої форми вкладень у реальні активи інвестиційних товарів безпосередньо для обслуговування процесу відтворення. Вони характеризуються пропозицією грошових фондів з боку банківської системи, котра є як продавцем, і попитом на ці фонди з боку потенційних учасників інвестиційної діяльності як покупців банківських інвестицій [4].

Тобто, в умовах ринкового господарювання банки становлять основу фінансової системи країни, будучи основним каналом передачі грошових коштів від тих, хто їх зберігає, до тих, хто їх інвестує [1]. Потреба залучення коштів в економіку створює об'єктивні передумови для активного залучення банківських інвестицій на тривалі строки [2].